

Grønn klimaturisme

Nettbasert innledning under konferanse om sykkelturnisme i Tromsø
Arrangert av Statens vegvesen i Region nord
20 mai 2019



Carlo Aall

Seniorforsker ved Vestlandforskning
Leder av Norsk Senter for Bærekraftig Klimatilpasning (Noradapt)

CAMPUS SOGNDAL



Høgskulen på Vestlandet | Om oss | Biblioteket | For studenter | English

Studietilbod | Studentliv | Forsking

Frameida | Studium | MACCM

Climate Change Management

Master, hausten 2018

Klimaendringane dei siste åra, med ekstremvær, flaum, skred og vindskade, har ført til eit stort behov for personar med både miljø- og naturvitenskapleg kunnskap og praktisk planleggingskompetanse. Denne masteren er utvikla for å møte dette aukande samfunnsbehovet.

Søk studieplass

Sogndal

VESTLANDSFORSKING | PROSJEKT | PUBLIKASJONAR | TILSETTE | OM OSS

Søk

NO | EN

KLIMA OG MILJØ | REISELIV | TEKNOLOGI OG SAMFUNN

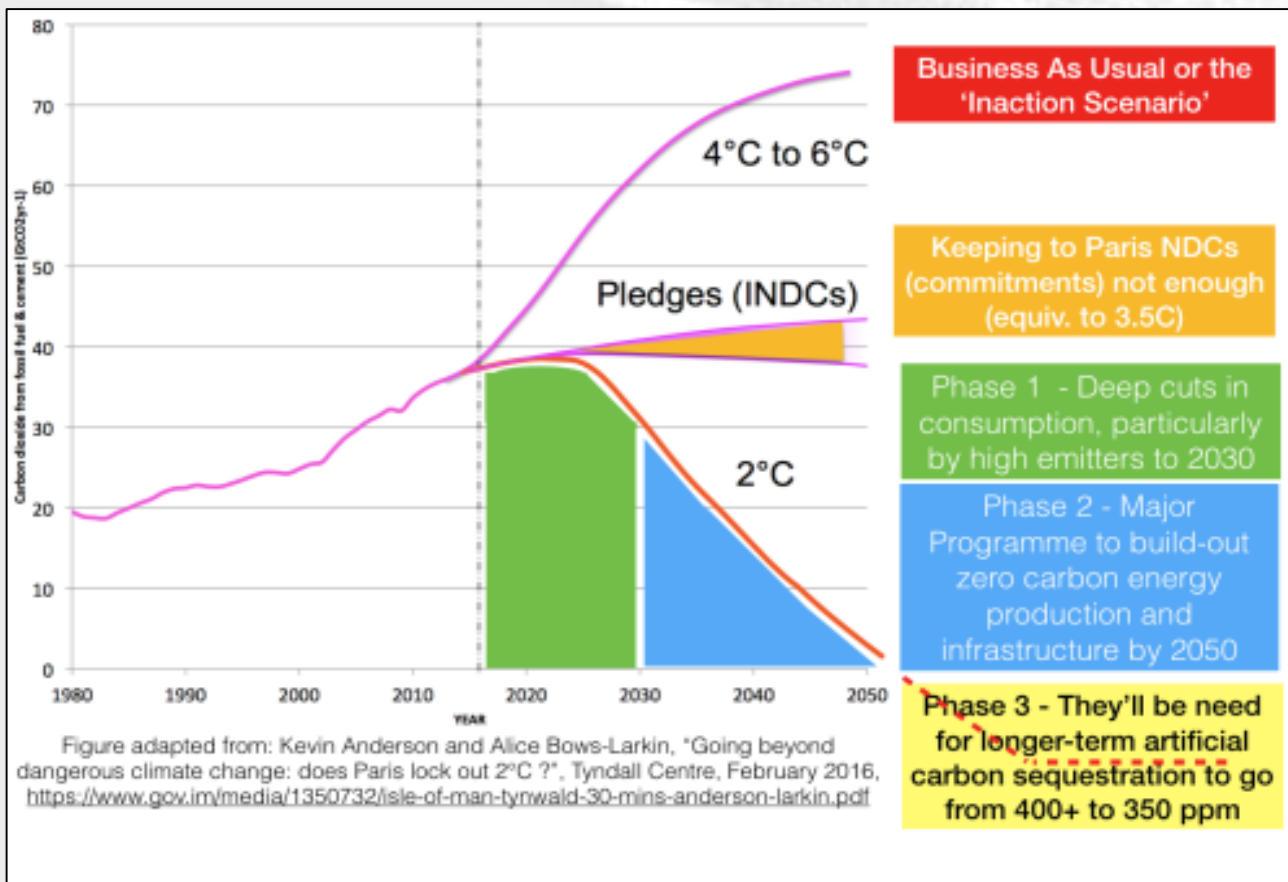
NORSK SENTER FOR BÆREKRAFTIG KLIMATILPASNING

Hva jeg skal snakke om

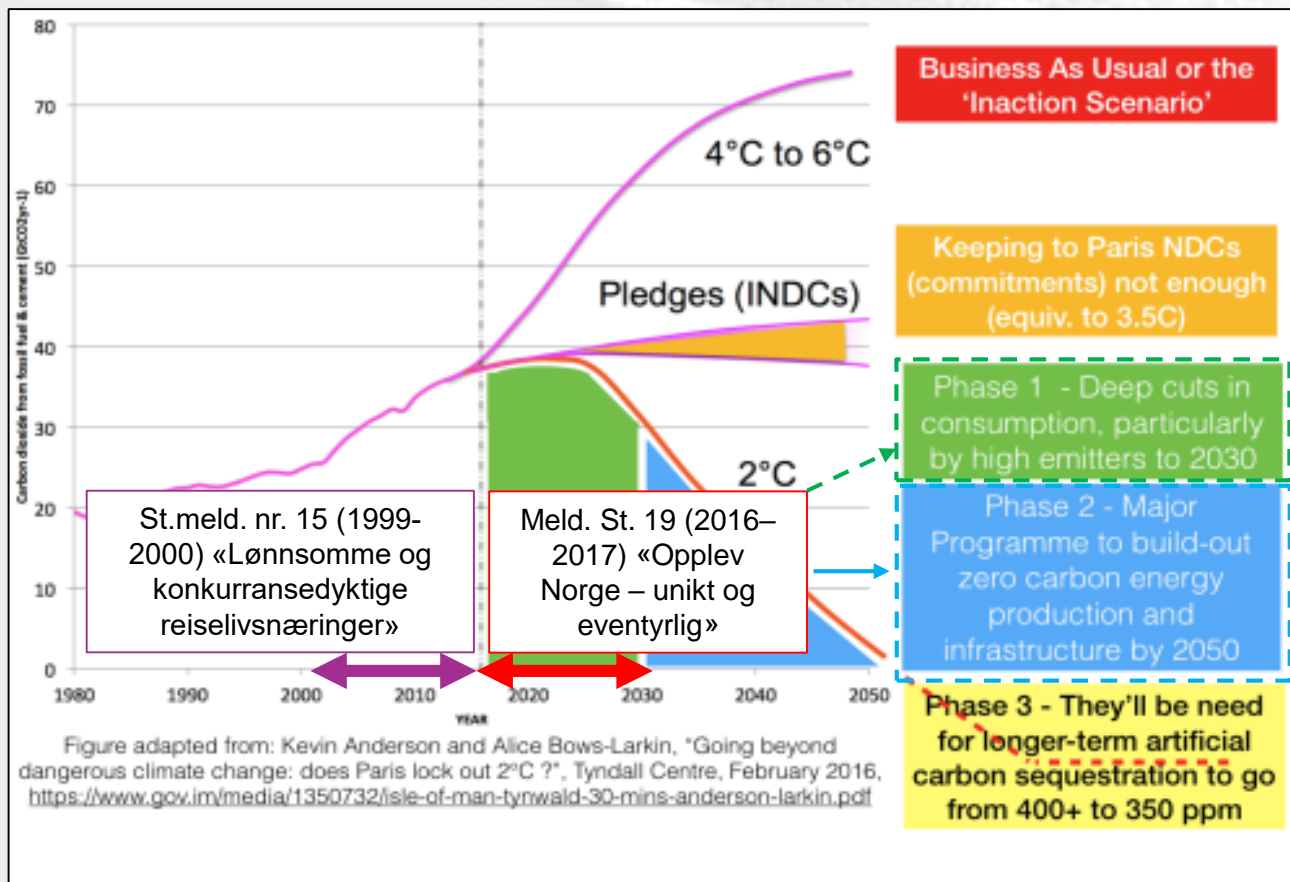
- Reiselivet som del av klimaproblemet
- Reiselivet som offer for klimaforandringene
- Reiselivet som del av klimaløsningen

- **Reiselivet som del av klimaproblemet**
- Reiselivet som offer for klimaforandringene
- Reiselivet som del av klimaløsningen

Er verda «right on the track» eller «on the right track»?



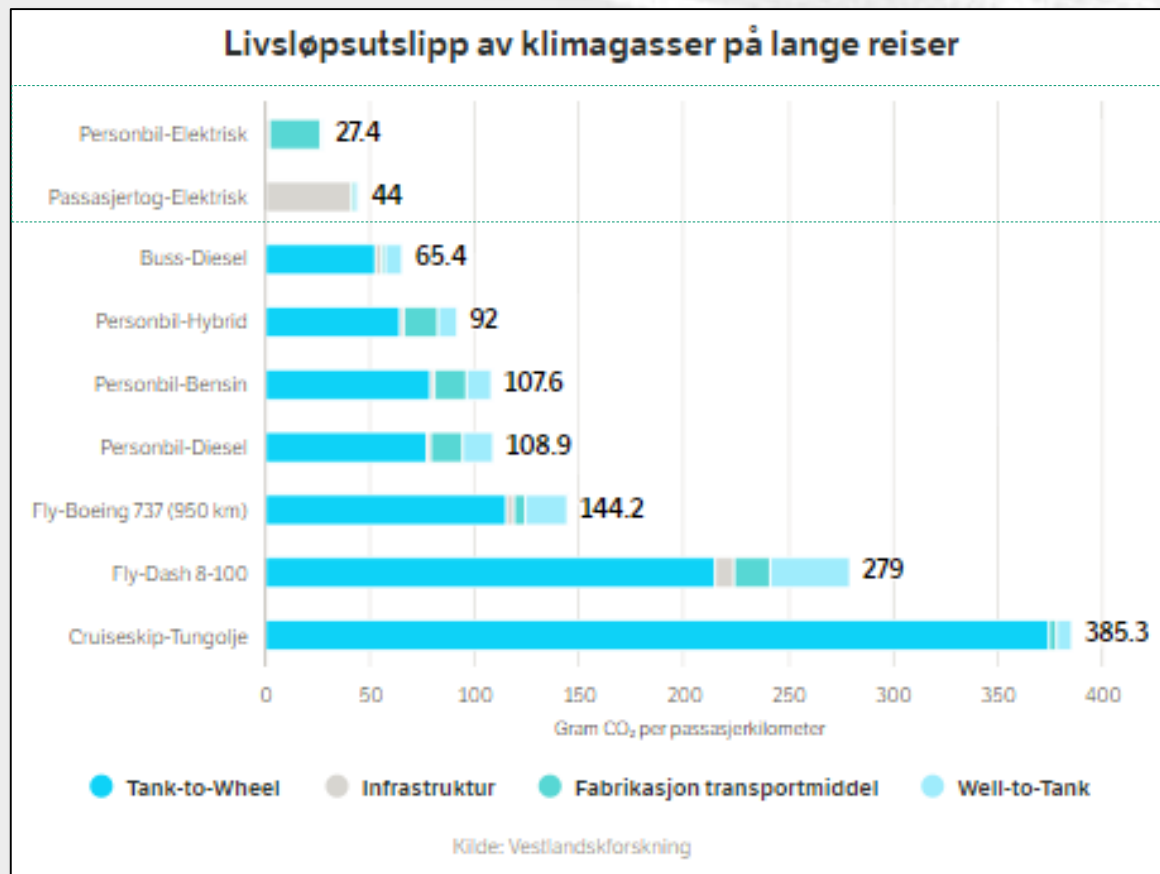
Og – er norsk reiselivspolitik «on the right track»?



Kva seier den gjeldande reiselivsmeldinga?

- **Ordtelling**
 - 'Klima': 17 ganger - 'Vekst': 94 ganger
- **Fortsatt reservasjon mot å gjøre noe med 'reisen':**
 - «Globalt diskuteres det hvorvidt transport skal og kan inkluderes i en vurdering av reiselivets bærekraft.»
- **Viser til elbilsatsingen i Norge, og sier videre om kollektivtransport:**
 - «Elektriske busser og hydrogenbusser er fortsatt på pilot- og demonstrasjonsstadiet. Overgangen til lav- eller nullutslippsteknologi for busser vil komme først i de store byområdene».
- **Påpeker at vinninga går opp i spinning med mer energieffektive fly**
 - «Klimagassutslippene per passasjerkilometer i flytrafikken er redusert de senere år. Hovedgrunnen er mer energieffektive fly. Økt trafikk har likevel gjort at klimagassutslippene fra luftfart har økt samlet sett»
- **Men viser til at transporten til flyplassene (eller i alle fall til Gardermoen) til gjengjeld er klimavennlig:**
 - «Kollektivandelen for tilbringertransport til norske lufthavner varierer sterkt, men ved Oslo lufthavn var andelen på 68 pst. i 2015. Dette er en høy andel i internasjonal sammenheng».
- **Lanserer i realiteten bare ett selvstendig klimatiltak på 'transportområdet'**
 - «Regjeringen vil legge til rette for at lokale myndigheter, i samarbeid med relevante aktører, arbeider for at cruisenæringen reduserer utslipp av klimagasser og sin lokale forurensning»

Cruise verst per turist, men kva er verst i sum?

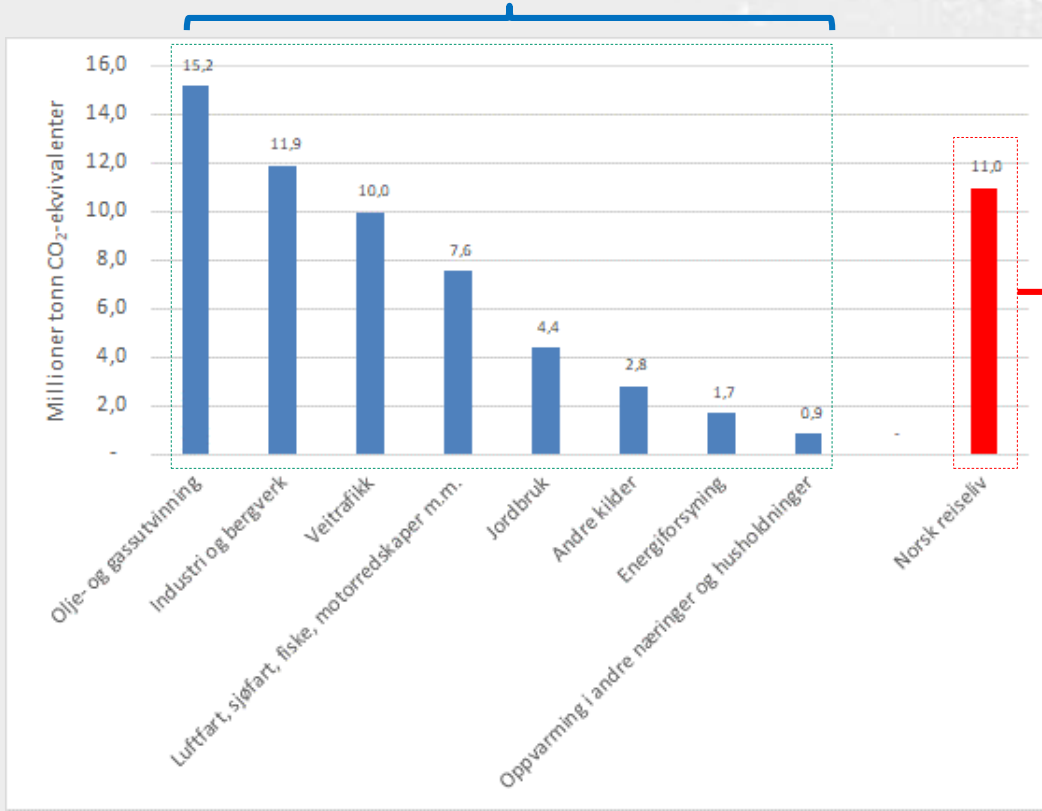


OBS: Forutsatt norsk el til framdrift ("tank-to-wheel") = tilnærmelesvis 0 i utslipp av klimagasser

Korleis leve av reiseliv etter 'olja' – utan 'olja'?

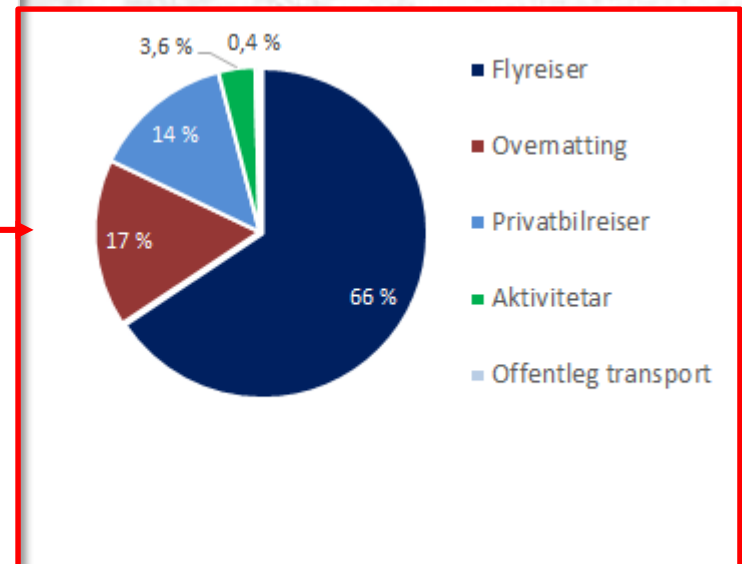
Offisielle norske klimarekneskaper for 2015

(avgrensa til utslepp som fysisk skjer innafor norsk territorium)



Klimarekneskap for norsk reiseliv for 2015

(nordmenn sin ferie i inn- og utland + utanlandske turistar sin ferie i Norge, inkludert utslepp frå reisa til og frå Norge)



Oppdaterte data basert på
https://www.vestforsk.no/sites/default/files/migrate_files/r-sdn-sluttrapport-endeleg-260611-2-.pdf

- Reiselivet som del av klimaproblemet
- **Reiselivet som offer for klimaforandringene**
- Reiselivet som del av klimaløsningen

Den triple klimasårbarheita i reiselivet

- **Klimaendring-sårbarheit**
 - Klimaendringar kan auke risikoen for naturskadehendingar og endre kvaliteten på ressursgrunnlaget
- **Klimapolitikk-sårbarheit**
 - Nye investeringar i reiselivet som gjer næringa økonomisk avhengig av fossilintensiv transport
- **Klimatilpassing-sårbarheit**
 - Klimatilpassing i reiselivet kan auke utslepp av klimagassar, og dermed vere med å auke klimapolitikk sårbarheita



- **Klimaendring-sårbarheit**

- Klimaendringar kan auke risikoen for naturskadehendingar og endre kvaliteten på ressursgrunnlaget



- **Klimapolitikk-sårbarheit**

- Nye investeringar i reiselivet som gjer næringa økonomisk avhengig av fossilintensiv transport



- **Klimatilpassing-sårbarheit**

- Klimatilpassing i reiselivet kan auke utslepp av klimagassar, og dermed vere med å auke klimapolitikk sårbarheita



Frykter flere dødsfall

Torv Mørk

Mandag 12. mars 2018 kl. 11:10

Fem personer har omkommet i snøskred i Kattfjordsdalen i Troms de siste tre vintrene. En 54-åring døde i snøskred i området i går.

– En omkom i går, to personer døde i skred på Middagstind i fjor, og et ekvipas mistet livet året før det. Og sistnevnte var den første dødsulykken i Kattfjordsdalen siden 1982. Jeg frykter vi er i ferd med å komme inn i en periode hvor antallet ulykker er i ferd med å ta igjen den ekspllosive økningen i folk som utsefter seg for potensielt skredfarlig terreng. Deler er fortsatt slurre sking i folk som tenkes i bratt, snødekt terreng, enn det er skredulykker, men ser dessverre ut til å være i ferd med å jevne seg ut, sier Tor André Skjelbakken til Fri Flyt.

Bratt område

Han er sentral i skredgruppa i Tromsø, og var til stede i går da den omkomne mannen ble trukket ut av skredområdet. Han forteller at Kattfjordsdalen er et svært populært topptur-område, hvor folk tenkes hver eneste dag så lenge det ligger snø.

– Det er et svært lettgjengelig område, kun 15 minutters kjøring fra Tromsø. Ulykken i går skjedde i et relativt bratt område, men heng på opp til 40 grader, noen steder enda brattere, sier Skjelbakken.



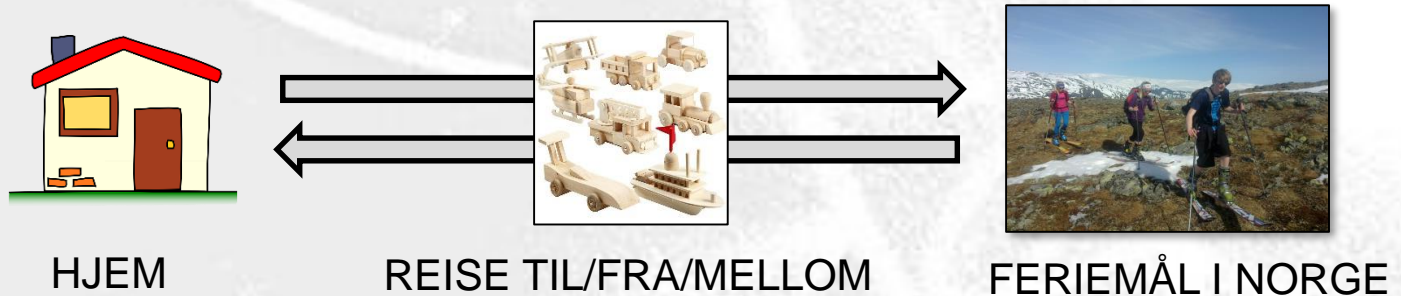
FRYKTER FLERE DØDSFALL: Tor André som har studert beaktbarheten etter snømasser døde i går, frykter flere dødsulykker. Foto: Jens Mørten Øvrevåg



SJELDANT SYN: Han er på ei eksklusiv liste over vindruedyrkarar i Norge. Her på Slinde fann Bjørn Berge staden han hadde leita etter.

Blant druerankene ved Sognefjorden lever han ut ein gamal draum

Tre kilder til sårbarhet for klimaendringer



HJEM

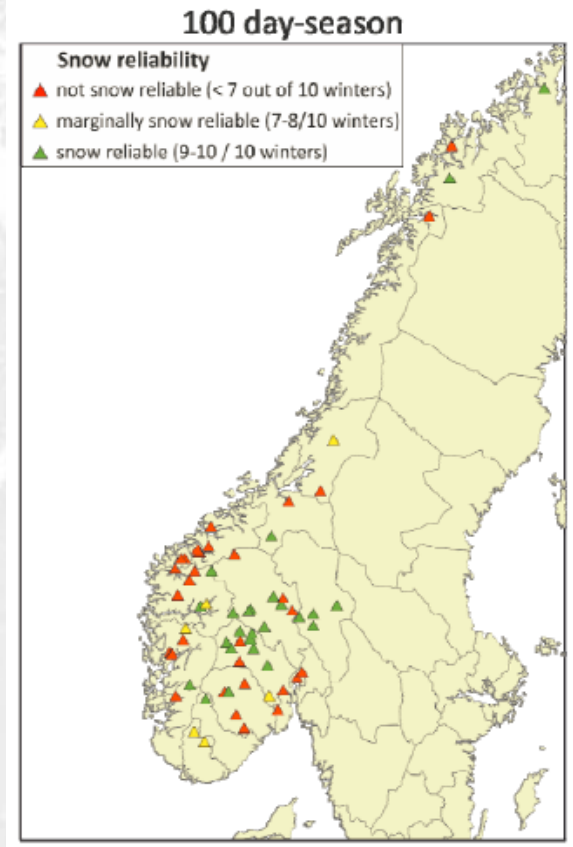
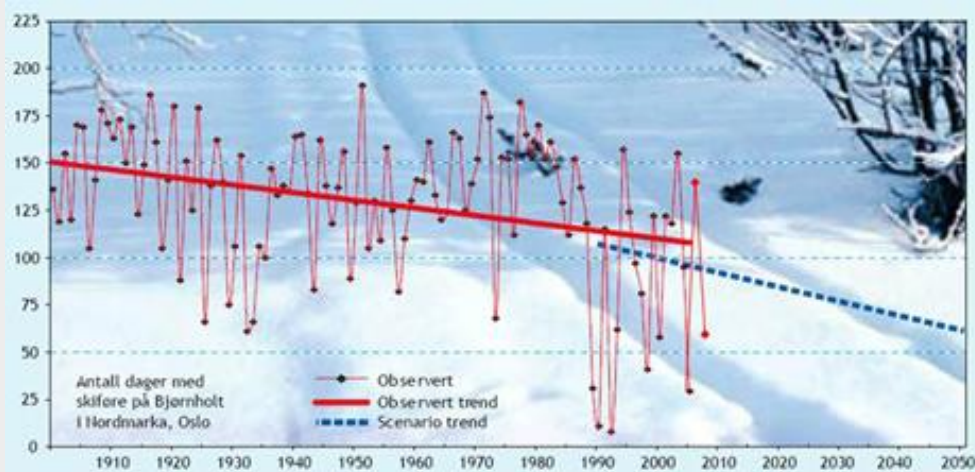
REISE TIL/FRA/MELLOM

FERIEMÅL I NORGE

NEGATIVE FAKTORER	Dårligere vær i ferien (eks for varmt om sommeren i Sør-Europa, tap av snø i Alpene)	Økt frekvens og styrke på ekstremværhendelser (dårligere regularitet på fly og kollektivtransport, oftere veistenging)	Dårligere og mer krevende snøforhold, gjengroing av åpent landskap, mer slitasje på stier/veier i utmark, økte vedlikeholdskostnader for kultur- og fornminner (særlig trekonstruksjoner), endret sammensetning/bestand for jakt/fiske/observerbare arter
POSITIVE FAKTORER	Varmere vær om sommeren i Norge, dårligere snøforhold i utlandet	Mindre krevende normalvær (eks polhavene fri for is om sommeren, sjeldnere snøføre på veiene)	Varmere somre, lengre barmarkssesong
SAMLET VIRKNING	Økning i inngående og norske turister til Norge?	Stor regional og årstidsvariasjon (negativt for noen – positivt for andre)	Stor regional og årstidsvariasjon (kritisk negativt for noen – noe positivt for andre)

Eks: Hva med vinterturismen i Norge?

Antall dager med 'gode skiforhold' i "Nordmarka"



Gildestad, I.M. mfl (2017): Konsekvensar av klimaendringar for norske skianlegg. VF-rapport 10/2017

- **Klimaendring-sårbarheit**

- Klimaendringar kan auke risikoen for naturskadehendingar og endre kvaliteten på ressursgrunnet



- **Klimapolitikk-sårbarheit**

- Nye investeringar i reiselivet som gjer næringa økonomisk avhengig av fossilintensiv transport

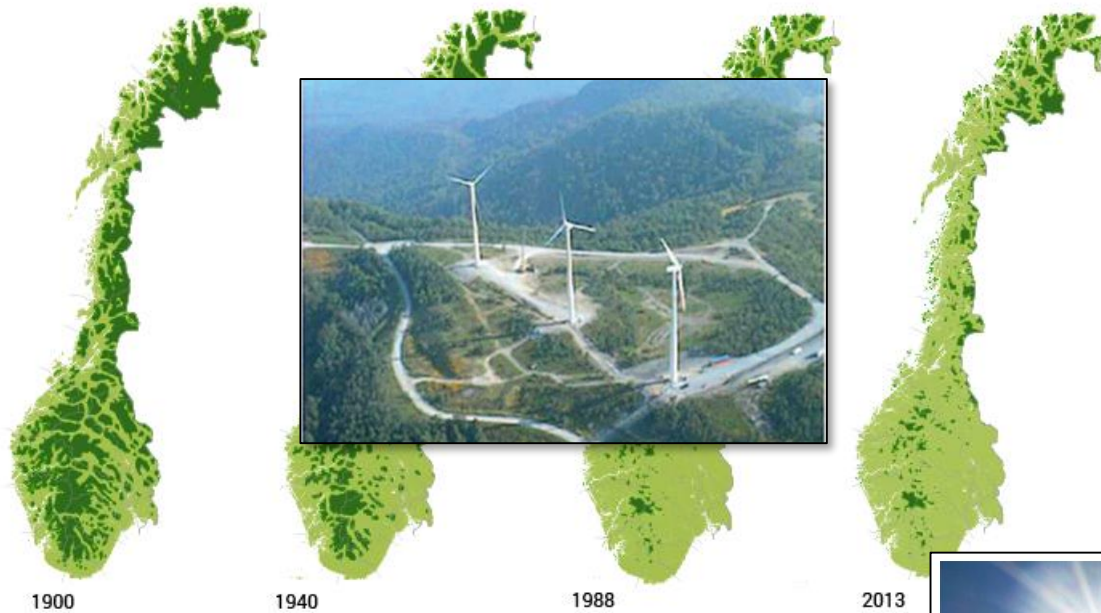


- **Klimatilpassing-sårbarheit**

- Klimatilpassing i reiselivet kan auke utslepp av klimagassar, og dermed vere med å auke klimapolitikk sårbarheita



VILLMARKSPREGED E OMRÅDER



● Villmarkspreget: Natur som ligger fem km eller mer i luftlinje fra tyngre tekniske inngrep
 Kilde: Kart 1900 og 1940: Bruun, Magne, NOU-1986:13. Kart 1988 og 2013: Miljødirektoratet / miljøstatus.no



Nyheter Samferdsel

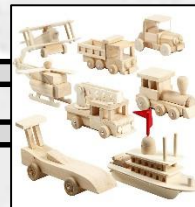
Ny flyplass ved Trysil

Tirsdag tas det første spadetaket for en flyplass som skal betjene skidestinasjoner i Sverige og Norge - deriblant Sälenfjellene, Trysil, Idre og Engerdal.

Tre kilder til sårbarhet for klimapolitikk



HJEM



REISE TIL/FRA/MELLOM



FERIEMÅL I NORGE

NEGATIVE FAKTORER	Redusert levestandard i viktige utenlandske markeder pga store kostnader til klimatiltak og/eller store negative konsekvenser av klimaendringer	Økte energi- og drivstoffpriser, slår særlig negativt ut for fly- og cruisebasert utenlandsturisme	Utbygging av ny fornybar energi og kraftledninger reduserer omfang av og kvalitet på «urørt natur»
POSITIVE FAKTORER	Redusert levestandard i Norge pga store kostnader til klimatiltak og/eller store negative konsekvenser av klimaendringer	Økte energi- og drivstoffpriser, slår særlig negativt ut for nordmenns flyreiser til utlandet	Rask elektrifisering av transport i Norge kan gi grunnlag for «grønt konkurransefortrinn»
SAMLET VIRKNING	Negativ for turisme avhengig av utenlandsk turisme, ellers netto null?	Svært negativ for turisme som har basert seg på fly- og cruiseturisme; ellers netto null?	Usikker

Eks: Hva med nordlysturismen i Norge?



TRAVELNEWS

THE SCANDINAVIAN TRAVEL TRADE MAGAZINE - NORWAY

[FORSIDEN](#)

[NYHETER](#) ▾

[INTERVJUET](#)

[EVENTS](#) ▾

[MEDIA GALLERI](#) ▾

YOU ARE AT: [Home](#) » [Nyheter](#) » [Fly](#) » Luftfart avgjørende for veksten i nordnorsk turisme



(Foto: Avinor)

Luftfart avgjørende for veksten i nordnorsk turisme
 Nord-Norge øker mer enn resten av landet, og videre vekst avhenger av flytilgjengelighet.

- **Klimaendring-sårbarheit**

- Klimaendringar kan auke risikoen for naturskadehendingar og endre kvaliteten på ressursgrunnlaget



- **Klimapolitikk-sårbarheit**

- Nye investeringar i reiselivet som gjer næringa økonomisk avhengig av fossilintensiv transport



- **Klimatilpassing-sårbarheit**

- Klimatilpassing i reiselivet kan auke utslepp av klimagassar, og dermed vere med å auke klimapolitikk sårbarheita



Når klimatilpassing i reiselivet blir ein del av klimaproblemet!



Ill. Halvorsen Reine



LØRENSKOG VINTERPARK
HALVORSEN & REINE AS
Oktober 2016

BetonmastHæhre bygger skianlegget SNØ til 700 millioner

Betonmast Romerike signerte i august avtale med Vinterparken om bygging av det nye innendørs skianlegget SNØ som skal stå ferdig i 2019. Kontrakten er en totalentreprise på 700 millioner kroner.



- Reiselivet som del av klimaproblemet
- Reiselivet som offer for klimaforandringene
- **Reiselivet som del av klimaløsningen**

Reiselivet som del av klimaløsningen: De fire store B-ene

- **«BIFF»: Klimavennlig servering**
 - Server økologisk og lokal, følg årstidene, minst mulig kjøtt, planlegg for minst mulig kasting av mat
- **«BIL»: Klimavennlig transport**
 - Gjør deg tilgjengelig via kollektivtransport (evt gi rabatt til turister som kommer kollektivt)
 - Bare tilby el-transport innen destinasjonen (på sikt må vi dit uansett)
 - Prioriter markedsføring mot kortreiste markeder (markedsførings-klimakalkulator under utvikling for Innovasjon Norge)
- **«BOLIG»: Klimavennlig overnatting**
 - Minst mulige rom, størst mulig energieffektivisering, bare fornybar energi, maksimal bruk av trekonstruksjoner
- **«BOEING»: Om å klare seg med vesentlig mindre flyreiser**

Avinor advarer om konflikt mellom flyvekst og klimamål:

Luftet klimaet

Facebook Tweet Skriv ut

FAKTA

Flytrafikk:

- Avinor er statens fagorgan innen sivil luftfart. Avinor eier og driver de fleste flyplassene i Norge.
- To av tre nordmenn har tilgang til en flyplass innenfor en times reise.
- Hver innbygger i Norge gjennomfører i gjennomsnitt i overkant av én tur-retur-reise innenlands og én utenlands i året.
- Prognoser viser en vekst fra 26,5 millioner avreiser i 2016 til 44 millioner i 2040.

Kilde: Avinor

DILEMMA: I et brev til regjeringen sier Avinor at tilrettelegging for trafikkvekst i luftfarten kan være i strid med klimamålene. – Fullstendig klimagalskap, sier Naturvernforbundet om den planlagte flyveksten.

KLIMA

Avinor eier og driver de fleste flyplassene i Norge. Prognosene viser en stor trafikkvekst i luftfarten de kommende årene, og Avinor må planlegge for denne. Akkurat nå jobber Avinor blant annet med å utrede en tredje rullebane på Oslo lufthavn på Gardermoen.

– Basert på prognosene fra blant annet

Transportøkonomisk institutt, vil det bli et behov for en ny rullebane ved Oslo Lufthavn rundt 2030, sier Avinors kommunikasjonssjef Kristian Løksa.

Planleggingen av den nye rullebanen er en del av samfunnsoppdraget til Avinor.

– Avinors ansvar er å sørge for en god og sikker infrastruktur med tilstrekkelig kapasitet, sier Løksa.

MÅLDILEMMA

I et brev signert Avinors styre, sendt til selskapets eier Samferdselsdepartementet, uttrykker Avinor bekymring for at målsettingene om trafikkvekst kommer i veien for landets klimamål:

«Samfunnsoppdraget legger opp til vekst i flytrafikken som kan være i strid med nasjonale klimamål og internasjonale forpliktelser på klimaområdet», skriver styret.

Brevet kommer som et innspill til regjeringens arbeid med en ny eierskapsmelding. Meldingen vil gi en fullstendig oversikt over statens eierskapspolitikk og skal behandles av Stortinget. Dilemmaet mellom trafikkvekst og klima bør behandles i meldingen, skriver Avinor:

«Dette er temaer og interessekonflikter som man bør vurdere å omtale i ny eierskapsmelding i lys av et økt fokus på selskapenes samfunnsansvar og særlig betydningen av at Norge oppfyller sine klima- og miljøforpliktelser.»

<https://www.klassekampen.no/article/20180705/ARTICLE/180709986>

Avinor innså i fjor sommer at teknologiske tiltak (“el- og biodrivstoff flyet”) ikke er nok om vi skal klare klimamålet innen tidsfristen, og at vi derfor må velge mellom “vekst eller klima”

Brev fra styret i Avinor med innspill til regjeringens neste eierskapsmelding:

- «Samfunnsoppdraget legger opp til vekst i flytrafikken som kan være i strid med nasjonale klimamål og internasjonale forpliktelser på klimaområdet»

Reiselivet som arena for klimadannelse?

- **Hva om vi er særlig åpne for å ta til oss nye verdier og praksiser når vi har 'fri' (i motsetning til at vi da ønsker å 'ta fri' også fra alt 'miljøpratet')?**

- Nordmenn lærte å spise nye matsorter (eks yoghurt og Fetaost) på ferie, kom hjem og 'tvang' norske produsenter til å produsere de nye 'unorske' produktene

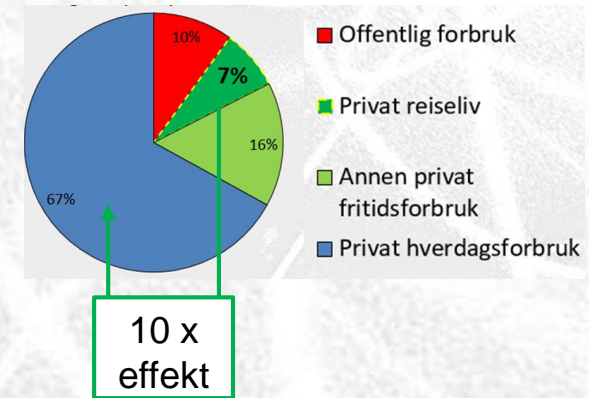
- **10 x effekt**

- Tar kundene med seg klimavennlige holdninger og en klimavennlig praksis fra ferien til hverdagslivet vil dette kunne 10-doble effekten av reiselivets lokale klimatiltak

- **Da må følgende skje**

- Reiselivet må gå i front med en klimavennlig praksis
- Reiselivet må ha en klimapedagogikk for å 'overtale' gjestene til å ta med hjem en mer klimavennlig praksis
- Myndighetene må stimulere til at en slik klimavennlig praksisoverføring kan skje

Fordeling av energibruken utløst av nordmenns forbruk



Hvordan kommunisere «klimavennlig reiseliv»?

- På seg selv kjenner man andre!
- Ærlighet varer lengst!
- «Hel ved»



Nyheter Samferdsel

Ny flyplass ved Trysil

Tirsdag tas det første spadetaket for en flyplass som skal betjene skidestinasjoner i Sverige og Norge - deriblant Sälenfjellene, Trysil, Idre og Engerdal.

Avansert og stort, men energieffektivt
Månedet landing har gjort Trysils energiproduksjon 20 % mer energieffektivt

BÆREKRAFTIG REISEMÅL
LOKALT ENGASJEMENT I ET LÅNGT PERSPEKTIV

Helårige opplevelser gir økt bærekraft
Trysil er Norges største vinterportaler, med en måling om å bli et helår-destinasjon.
Et bredt spekter og verdensledende er utviklet, og inkluderer «Topp 10 Trysil» - som er et familievennlig program. Trysil er på topp på hva som er godt å gjøre, nå på alle stier og aktiviteter som er tilgjengelig.

Trysil tar ansvar for fremtiden
Som ett av de aller første i Norge og Europa er Trysil tildelt merket for Bærekraftig reiseliv.
Å satse på bærekraft er å satse på fremtiden. Trysil har siden 2008 jobbet målrettet med bærekraftig utvikling. Innsatsen har gitt resultater. Trysil er nå et av de første reisemål i Norge og Europa som er tildelt merket for Bærekraftig reiseliv.
Bærekraftig reiseliv som satningsområde lever som seg selv over hele verden. Støtt flere steder og veier reisemål som viser ansvar og er offensive i arbeidet med bærekraftsformidlingen.

Takk for oppmerksomheten!

Carlo Aall, caa@vestforsk.no, 991 27 222, www.vestforsk.no

The image shows a screenshot of a Facebook profile page for 'Carlos klimaside'. The profile picture is a portrait of a man with glasses. The cover photo shows three people (two men and one woman) hiking on a rocky, snow-dusted mountain trail. The navigation bar at the top includes 'Page', 'Inbox', 'Notifications 99', 'Insights', 'Publishing Tools', 'Promotions', 'Settings', and 'Help'. Below the profile picture, the name 'Carlos klimaside' and handle '@aallaboutclimate' are visible. A menu on the left lists 'Home', 'Posts', and 'Reviews'. At the bottom of the cover photo, there are buttons for 'Like', 'Follow', 'Share', and a blue button labeled '+ Add a Button'.